

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ

Сьогодні в Україні принципово важливим є питання створення досконалішої системи надання соціальних послуг та забезпечення ними всіх хто їх потребує. Ефективність діяльності цієї системи напряду впливає на соціальну та політичну стабільність держави. Як наслідок, актуалізується потреба в проведенні більш ґрунтовно дослідження соціального замовлення.

Що ж означає термін соціальне замовлення та які його витoki? Варто зауважити, що цей термін певною мірою ототожнюється з поняттям «соціальний контракт», яке є широковживаним на Заході. Поняття «соціальний контракт», яке було введено в науковий обіг філософами англійцями Томасом Гоббсом, Джоном Локком і французом Жан-Жаком Руссо, трактується як механізм для впровадження державних соціальних програм, спільне вирішення проблем у соціальній сфері за рахунок бюджетних коштів, які надаються недержавним організаціям на відкритій конкурентній основі з подальшим укладанням договорів (контрактів). Отримуючи ресурси, повноваження, суб'єкти реалізації соціальних програм беруть на себе зобов'язання і несуть відповідальність [1, 10].

Тривалий час за відсутності спеціального законодавства механізм соціального замовлення визначали Конституція України [2], Бюджетний кодекс України [3], Цивільний кодекс України [4], закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5], «Про соціальні послуги» [6]. Лише у 2012 році в Закон України «Про соціальні послуги» внесено низку доповнень та змін, визначено термін «соціальне замовлення» як засіб регулювання діяльності у сфері надання соціальних послуг шляхом залучення на договірній основі суб'єктів господарювання для задоволення потреб у соціальних послугах, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (ст. 1 Закону України «Про соціальні послуги») [6].

Незважаючи на відсутність належного нормативно-правового регулювання, соціальне замовлення як механізм фінансування діяльності недержавних організацій у вирішенні соціальних проблем місцевих громад в Україні вперше почали використовувати в Одесі в 1996 році у складі Одеської асоціації милосердя. Перше Положення про муніципальне соціальне замовлення було розроблене Асоціацією підтримки громадянських ініціатив «КОВЧЕГ» і внесене на розгляд міської влади на початку 1997 року. Впровадження механізму соціального замовлення стало пріоритетним напрямом реформування соціальної сфери та підвищення ролі некомерційних організацій, зокрема в Черкасах, Дніпропетровську, Харкові [7, 10]. Сумщина стала пілотною областю, де було запроваджено Обласну цільову соціальну

програму розв'язання пріоритетних проблем з використанням механізму соціального замовлення. Щодо Тернопільської області, то тільки минулого року влада запровадила пілотний проект соціального замовлення [8].

Новелою у правовому регулюванні механізму соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів став Порядок здійснення соціального замовлення [9], який визначив механізм формування, виконання і фінансування соціального замовлення, що надається недержавними суб'єктами, за рахунок бюджетних коштів та порядок організації і проведення конкурсів із залучення таких коштів. Відповідно до вказаного Порядку, замовлення здійснюється у три етапи: формування замовлення; виконання замовлення ; укладення договору та його виконання; здійснення контролю за виконанням соціального замовлення, що включає, оцінювання якості наданих соціальних послуг, подання звітності.

Щодо соціального замовлення, то можна стверджувати, що в Україні значною мірою забезпечено нормативно-правове регулювання щодо визначення понятійного апарату, законодавчого супроводу процедури надання та виконання соціальних замовлень.

Однак в існуючому нормативно-правовому полі є низка проблем. Насамперед, для ефективної реалізації фінансового забезпечення соціального замовлення важливим є чітке встановлення кількості отримувачів, переліку послуг, стандартів їх надання та нормативу фінансування отримувача послуг.

Згідно з діючим підходом до фінансування соціального замовлення, відповідно до Порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів, першим етапом є визначення потреби в тих чи інших послугах та їх кількості. Однак на практиці для планування видатків використовується лише інформація про фактичних отримувачів соціальних послуг у звітному періоді. Також потреба у послугах формується на підставі звернень потенційних та фактичних отримувачів послуг. Однак дієвого механізму визначення індивідуальних потреб осіб, які не звертались за допомогою чи не ознайомлені зі своїми правами, не існує.

Наступною проблемою в цьому напрямку є те, що визначення індивідуальних потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, або соціальної групи у соціальних послугах, здійснюють соціальні служби і заклади соціального захисту та обслуговування. Роль громадських об'єднань в цьому процесі теоретично незначна, а на практиці взагалі не використовується.

З аналізу вищенаведених норм стосовно соціального замовлення, то можна стверджувати, що в Україні значною мірою забезпечено нормативно-правове регулювання, проте існують деякі прогалини у реалізації цих норм.

Зокрема, не у всіх регіонах країни впроваджено соціальне замовлення , також потребує законодавчого вирішення питання щодо залучення громадських організацій в наданні соціальних послуг, що сприятиме підвищенню соціальної активності громадян у поєднанні з індивідуальною відповідальністю та цілісному розвитку соціальної сфери. Існує нагальна потреба у формуванні дієвого механізму визначення індивідуальних потреб осіб, які не звертались за допомогою чи не ознайомлені зі своїми правами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Тофтісова-Матерон Р. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах / Р. Тофтісова-Матерон, М. Дімітрова, К. Ньюмен, К. : Проект TACIS «Посилення регіон. соц. послуг в Україні», 2006. 225 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР / Верховна Рада України. Законодавство України. Дата оновлення 01.01.2019 р. URL : <https://goo.gl/8lmc8> (дата звернення 24.03.2019 р.)
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456–VI Дата оновлення 01.01.2019 р. URL : <https://goo.gl/j5aUtT>. (дата звернення 24.03.2019 р.)
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97–ВР / Дата оновлення 01.01.2019 р. URL : <https://goo.gl/4A2FxQ>. дата звернення 24.03.2019 р.)
6. Про соціальні послуги : Закон України від 19.06.2003 р. № 966–IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 358
7. Колісніченко А. І., Славко Т. О. Теоретичні та практичні аспекти соціального замовлення як одного зі способів реалізації муніципальної соціальної політики. Наукові праці. 2013. Т. 69, № 56. С. 8–12.
8. Соціальні послуги, що надаються ГО за кошти бюджету – реалії Тернополя та досвід інших міст URL: https://act.org.ua/events/258/sotsialni_posluhy_shcho_nadajut_ho_za_koshty_bjudzhetu_realiyi_ternopolja_ta_dosvid_inshykh_mist (дата звернення 24.03.2019 року)
9. Порядок здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 р. № 324 Дата оновлення 01.01.2019р. URL : <https://goo.gl/oRpKX8> дата звернення 24.03.2019 р.)

Ментух Н. Ф.

к. ю. н., доцент, доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Тернопільський національний економічний університет

ГЕНЕЗА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Питанням історичному підходу до періодизації розвитку лізингу в Україні в юридичній та іншій літературі приділялася значна увага не тільки вченими-правниками, але й економістами.

Що стосується України, то в нашій державі лізинг – явище зовсім нове. У нас відсутній історичний досвід розвитку лізингових відносин, через що не можемо порівняти результати минулого із сьогоденням.